Barış Neden Kalıcı Olmadı?

I. Dünya Savaşı'ndan sonra toplanan **Paris Barış Konferansı'nda** yenilen devletlere siyasi, ekonomik ve askerî açıdan **ağır şartlar** içeren antlaşmalar imzalatıldı. Dünya barışını korumak için **Milletler Cemiyeti** kuruldu. Ancak bu antlaşmalar devletler arasındaki dengeleri altüst etti, huzursuzluk arttı ve yirmi yıl geçmeden dünya yeni bir savaşa sürüklendi.

BUNU UNUTMA

Versay Antlaşması (1919): I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'ya imzalatılan, ağır yaptırımlar içeren barış antlaşması.

Neden	Açıklama
Ağır barış antlaşmaları	Yenilenlere dayatılan ağır şartlar intikam duygusunu besledi. Devletler **memnun olanlar** (İngiltere, Fransa) ve **memnun olmayanlar** (Almanya, İtalya) diye gruplaştı.
Bozulan güç dengesi	Osmanlı, Rus Çarlığı, Avusturya-Macaristan ve Alman imparatorluklarının yıkılması Avrupa'daki dengeleri bozdu. Osmanlı'nın çekilmesi **Orta Doğu'da otorite boşluğu** doğurdu.
Yapay devletler	Din, dil ve ırk farkı gözetilmeden kurulan **Yugoslavya ve Çekoslovakya** gibi devletlerde istikrar sağlanamadı.
Mandacılık ve sömürgecilik	Galip İngiltere ve Fransa **Wilson İlkeleri'ni** işlerine geldiği gibi yorumladı. Sömürgeciliğe **manda** adını verip özellikle Orta Doğu'daki eski Osmanlı topraklarında yeni sömürge yönetimleri oluşturdular.
Güçsüz Milletler Cemiyeti	Daha çok **İngiltere'nin güdümünde** hareket ettiği için güven duyulmadı, barışı koruyamadı.
Dışlanan ve çekilen devletler	Sovyetler Birliği sosyalist rejimi yüzünden Avrupa'da dışlandı; ABD **yalnızlık politikasına** döndü.
Ekonomik bunalım ve baskıcı rejimler	**1929 Dünya Ekonomik Bunalımı** ve siyasi istikrarsızlık **faşizm, nazizm ve komünizm** gibi baskıcı rejimlerin yayılmasına yol açtı. Bu rejimlerin saldırgan dış politikaları gerilimi artırdı.



Barış antlaşması imzalanıyor (temsilî)

Bir benzetme

Bir maçta kaybeden takıma, oyuncularının yarısını elinden alan, üstüne yıllarca ceza ödeten bir karar verildiğini düşün. Bu takım "barış" mı ister, yoksa ilk fırsatta **rövanş** mı? Versay'dan sonra Almanya'nın tutumu da böyle oldu.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

I. Dünya Savaşı'nın sonuçları II. Dünya Savaşı'nın **nedenlerini** hazırladı. Ağır antlaşmalar barışı değil, **yeni bir savaşı** getirdi.

Neden-sonuç zinciri

Paris Barış Konferansı'nda ağır antlaşmalar (Versay, 1919) → yenilenlerde **intikam duygusu**, memnun olan ve olmayan devletler → **1929 Dünya Ekonomik Bunalımı** ve siyasi istikrarsızlık → **faşizm** (İtalya, 1922), **nazizm** (Almanya, 1933) gibi baskıcı rejimler → **yayılmacı ve saldırgan** dış politikalar; güçsüz Milletler Cemiyeti barışı koruyamadı → **II. Dünya Savaşı** (1 Eylül 1939).

Saldırgan Devletler Sahnede

Almanya

Savaştan sonra kısa sürede toparlandı. **Versay'ın** ağır yaptırımlarını ortadan kaldırmak ve yeni topraklar kazanmak istedi. **1933'te Adolf Hitler** yönetimindeki **Naziler** iktidara geldi. Hitler başbakan olunca Almanya hızla silahlandı ve **saldırgan, yayılmacı** bir dış politika izledi.

İtalya

I. Dünya Savaşı'nın **galiplerinden** olmasına rağmen umduğunu bulamadı; İngiltere ve Fransa verdikleri sözleri tutmadı, ekonomik bunalım yaşandı. **1922'de Mussolini** liderliğindeki **Faşist Parti** iktidara geldi. Kuzey Afrika, Balkanlar ve Akdeniz'de yayılmacı bir politika izleyip Almanya ile yakınlaştı.

Japonya

İngiltere'nin Uzak Doğu'dan büyük ölçüde çekilip Orta Doğu'ya yönelmesi bölgede **boşluk** oluşturdu. Japonya hem Uzak Doğu'ya hâkim olmak hem de **1929 Bunalımı'nın** etkilerinden kurtulmak için İmparator **Hirohito** önderliğinde **"Asya, Asyalılarındır."** sloganıyla sömürgeci bir politika izledi.

Mihver Devletler	Müttefik Devletler
Almanya	İngiltere
İtalya	Fransa
Japonya	SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği)
	ABD (Amerika Birleşik Devletleri)

DİKKAT!

Savaşı başlatan olay **1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'ya saldırmasıdır.** Habeşistan, Çekoslovakya ve Arnavutluk'un işgali ise savaşa giden yoldaki gelişmelerdir.

Savaşa giden yol

İtalya **Habeşistan'ı** (1935-1936), Almanya **Çekoslovakya'yı** (1938-1939) ele geçirdi; İtalya **Arnavutluk'u** işgal etti (Nisan 1939). Sonunda Almanya'nın **1 Eylül 1939'da Polonya'ya saldırmasıyla** II. Dünya Savaşı başladı. İngiltere ve Fransa Almanya'ya savaş ilan etti. Daha sonra **1941'de** SSCB ve ABD Müttefiklerin, Japonya ise Mihver Devletler'in yanında savaşa katıldı; savaş bütün dünyaya yayıldı.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Almanya, İtalya ve Japonya'nın ortak özelliği **yayılmacı (emperyalist)** ve **saldırgan** dış politika izlemeleridir. Bu durum dünya barışını tehdit etti.

Kavram kutusu

Faşizm: Tek parti ve tek lidere dayanan, bireyi devlete tamamen bağımlı kılan baskıcı yönetim (İtalya). **Nazizm:** Irkçılığa dayanan Alman faşizmi. **Manda:** Bir milletin kendini yönetemeyeceği gerekçesiyle büyük bir devletin yönetimine bırakılması. **Yayılmacılık:** Başka ülkelerin topraklarını ele geçirme politikası.

Notlarım

Atatürk Fırtınayı Önceden Gördü



Fırtınada yolunu bulan devlet gemisi (temsilî)

Fırtına benzetmesi

Atatürk, yakında Avrupa'da bir **fırtına** kopacağını, bu kasırganın dünyaya yayılacağını söyledi. Böyle bir durumda **tarafsız kalmanın**, savaşa katılmamanın ve **devlet gemisini** hiçbir engele çarptırmadan yöneterek barış içinde yaşamanın Türkiye için **hayati önem** taşıdığını vurguladı.

Tespit	Atatürk ne dedi?
Almanya hakkında (1932)	Avrupa'nın kaderi Almanya'nın tavrına bağlı olacak. Çalışkan ve disiplinli 70 milyonluk bu millet, millî hırslarını kamçılayan bir siyasi akıma kapılırsa er geç **Versay Antlaşması'nı ortadan kaldırmaya** girişecek.
İtalya hakkında	İtalya Mussolini yönetiminde gelişti. Savaş dışında kalırsa barış masasında önemli rol oynayabilir; ama korkarım Mussolini İtalya'nın **güçlü bir askerî kuvvet olmaktan uzak** olduğunu hemen gösterecek.
MacArthur ile görüşme (1932)	Almanya önce I. Dünya Savaşı'nda kaybettiği toprakları isteyecek; **Çekoslovakya, Polonya ve Fransa'ya** saldıracak, sonra **Sovyetlere** girecek. Ardından İngiltere ve **ABD** savaşa katılacak ve **Almanya yenilecek**; çünkü buz çöllerine giren Alman ordusu bu güçlerle başa çıkamayacak. (Röportaj 1951'de Cumhuriyet gazetesinde yayımlandı.)
Ali Fuat Paşa'ya (1938)	Hasta yatağında: Avrupa'da birkaç **maceraperest** (Hitler ve Mussolini) dünyayı kana bulamaktan çekinmeyecek; karşılarındaki **devlet adamlarının güçsüzlüğünden cesaret alıyorlar**. Dünyanın durumu **mütareke yıllarından daha ciddi** olacak; en küçük bir hata yaparsak başımıza o yıllardan daha büyük felaketler gelebilir.

Son endişesi

Atatürk, savaş kendisini yataktan kalkamayacak hâlde yakalarsa ülkenin ne olacağını düşünüyor, devlet işlerine mutlaka müdahale edebilecek duruma gelmek istiyordu. Ancak hastalığından kurtulamadı ve **II. Dünya Savaşı çıkmadan**, 10 Kasım 1938'de vefat etti.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Savaşın çıkacağını, tarafları ve sonucunu yıllar önce doğru tahmin etmesi Atatürk'ün **ileri görüşlü**, akılcı ve gerçekçi bir lider olduğunu gösterir.

Notlarım

Barış İçin Önlemler

"Yurtta sulh, cihanda sulh"

Atatürk Dönemi dış politikası **tam bağımsız, barışçı, millî çıkarları esas alan, akılcı ve gerçekçiydi**. Amaç toprak bütünlüğünü korumaktı. Atatürk'e göre savaş, **mecbur kalınmadıkça bir cinayetti**. Türkiye eşitliğe dayalı karşılıklı ilişkiler kurmaya çalıştı, birçok uluslararası kuruluşa üye olup etkin görevler üstlendi.

BUNU UNUTMA

1933'ten sonra Türkiye, güç dengesi değişirken **İngiltere ve Fransa'ya** yakın ittifak ve güvenlik önlemlerine yöneldi.

Yıl	Girişim	Amacı ve sonucu
1923 sonrası	Komşularla **dostluk antlaşmaları**	Cumhuriyetin ilanından sonra çevresindeki ülkelerle dostluk antlaşmaları imzaladı.
1928	**Briand-Kellogg Paktı'na** katılma	Savaşı bir politika aracı olarak reddeden, saldırmazlık niteliğindeki pakta katıldı.
1930'lar	Eski sorunları çözme	Daha önce sorun yaşadığı **İngiltere, Fransa ve Yunanistan** ile sorunlarını çözüp iyi ilişkiler kurdu.
1932	**Milletler Cemiyetine** üyelik	Uluslararası alanda haklarını savunmak ve dünya barışına katkıda bulunmak.
1934	**Balkan Antantı'nın** (Balkan Paktı) kurulmasına öncülük	Almanya ve İtalya'nın yayılmacılığına karşı Balkan komşularıyla **sınırları karşılıklı güvenceye** aldı.
1936	**Montrö Boğazlar Sözleşmesi**	Boğazlar üzerinde tam egemenlik; Türkiye Karadeniz'den Akdeniz'e uzanan alanda **siyasi ve askerî güç** kazandı.
1937	**Sadabat Paktı**	**İtalya'nın Orta Doğu'ya** yönelik yayılmacılığına karşı doğu komşularıyla (İran, Irak, Afganistan) imzalandı.

Tespitten denge siyasetine

Gelişme	Türkiye'nin tutumu (İsmet İnönü Dönemi)
Nisan 1939	İtalya'nın **Arnavutluk'u** işgal edip Akdeniz'e yönelik planlar yapması Türkiye'yi endişelendirdi; Türkiye **İngiltere ve Fransa'ya** yakınlaştı.
Ağustos 1939	**SSCB ile Almanya** saldırmazlık antlaşması yaptı. Türkiye, Boğazlar üzerinde emelleri olan SSCB karşısında **yalnız kaldı**.
19 Ekim 1939	Ankara'da **İngiltere ve Fransa ile Karşılıklı Yardım Antlaşması** imzalandı: Akdeniz'de olası bir savaşta iş birliği yapılacaktı.
1940-1941	Almanya'nın Balkanlara yayılması ve Yunanistan'ı işgali yeni endişe yarattı. **İngiltere** Türkiye'yi bir kez daha savaşa sokmak istedi. **Hitler'in İnönü'ye** Türkiye'ye saldırmayacağına dair mektubundan sonra **18 Haziran 1941'de Türk-Alman Saldırmazlık Antlaşması** imzalandı.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Atatürk'ün tespitleri ve kurduğu barışçı ittifaklar, Türkiye'nin savaşta **denge siyaseti** izleyerek **fiilen savaş dışında** kalmasına zemin hazırladı.

Denge siyaseti nedir?

Savaşan iki bloktan hiçbirine tam bağlanmadan, iki tarafla da ilişkileri dengede tutarak **savaşın dışında kalma** politikasıdır. Türkiye hem Müttefiklerle hem Almanya ile antlaşma yaparak bu dengeyi kurdu.

Kazanım: Atatürk'ün İkinci Dünya Savaşı öncesi tespitleri ve girişimlerini Türkiye'nin savaşta izlediği denge siyaseti ile ilişkilendirir.

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. I. Dünya Savaşı'ndan sonra yapılan barış antlaşmaları kalıcı bir barış getirmiştir.
☐ 2. Naziler 1933'te Almanya'da iktidara gelmiştir.
☐ 3. Japonya Mihver Devletler arasında yer almıştır.
☐ 4. Sadabat Paktı, İtalya'nın Orta Doğu'ya yönelik yayılmacılığına karşı imzalanmıştır.
☐ 5. Atatürk, yeni bir savaşta Türkiye'nin mutlaka bir tarafı tutması gerektiğini söylemiştir.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Versay	☐	Balkan komşularıyla kurulan birlik (1934)
B) Sadabat	☐	Almanya, İtalya ve Japonya'nın bloğu
C) Montrö	☐	Almanya'ya imzalatılan ağır barış antlaşması
D) Balkan Paktı	☐	Boğazlar'da tam egemenlik sağlayan sözleşme
E) Mihver	☐	Doğu komşularıyla imzalanan pakt (1937)

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **Ali Fuat** **MacArthur** **Hirohito** **Mussolini**

1. Japonya İmparator ..... önderliğinde yayılmacı bir politika izledi.
2. İtalya'nın faşist lideri ..... idi.
3. Atatürk 1938'de ..... Paşa'ya yaklaşan savaşı anlattı.
4. Atatürk 1932'de ABD Generali ..... ile görüştü.

D. Bilgimi yazıyorum

1. I. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan barışın kalıcı olmamasının iki nedenini yazınız.

2. II. Dünya Savaşı'nda Mihver ve Müttefik bloklarında yer alan devletleri yazınız.

3. Atatürk'ün II. Dünya Savaşı öncesinde barışı korumak için yaptığı iki girişimi yazınız.

4. Atatürk'ün savaşla ilgili tahminleri onun hangi kişilik özelliğini gösterir?

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!